

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 6 Issue 1, p. 435-465, January 2013

ANADOLU AĞIZLARINDA DİNİ İNANÇLARI YANSITAN KALIP SÖZLER*

*RELIGIOUS BELIEFS THAT SHOWS YOUR STATIC WORDS ANATOLIAN
DIALECTS*

*Okt. Serdar BULUT**

Giresun Üniversitesi Türk Dili Bölümü ve TÖMER Yabancı Diller Bölümü Okutmanı

Abstract

The history of the studies on Anatolian dialects goes back to 1867s. These studies that have started with foreign lecturers have later been carried out by native lecturers. Many studies have been carried out in this sixty years time but there are still some issues on which only a few studies have been done. One of these issues is the static words. In fact there is little research on static words.

Static words have gained importance lately and its limits have not been certainly defined yet. Static words enlighten the culture of the folks who speak the same language and help us to understand the perspective, beliefs, life style,

* Bu makale “*Anadolu Ağzlarında Kalıp Sözler ve Kullanım Özellikleri*” isimli Yüksek Lisans tezinin bir bölümünden oluşturulmuştur.

communication, belief structure, traditions and ideology of a society. Static words that have been used for certain concepts can be also used for anew sutiation or event. Briefly, it is an inseperable part of a language.

We will show in this paper the relationship between static words and religion. Words that reflect beliefs are a widely used part of a daily life. We try to evaluate all of our actions according to our religion. We see the existence of Allah verbally with us in events such as eating meal, drinking water, examination, journey, marriage and many more. "If Allah wishes" we eat; if we can't find anything to eat we say "Allah is the greatest"; we ask fort he girl's hand for our son by saying "with the command of Allah" and we get married by "the word of Messenger"; we have children "for Allah"; we say to our children you can't kick your mother "Allah turns your hand into a stone". Briefly, we search fort he pleasure of Allah in our every action and hope for Allah's help. Although we don't feel it, we see that there are many static words related to our religion. We will try to show static words that reflect beliefs according to cities that they are used in.

Key Words: Static Words, Turkey Turkish, Anatolian Dialects, Religious Beliefs, Allah.

Öz

Anadolu ağzları üzerine yapılan çalışmaların tarihi 1867 yılına dayanmaktadır. Yabancı araştırmacılarla başlayan bu çalışmalar 1950'li yıllardan itibaren yerli araştırmacılara doğru kaymıştır. Çok sayıda eserin verildiği 60 yıllık bu zaman diliminde fazla üzerinde durulmayan noktalar da olmuştur. Bu noktalardan biri de Kalıp sözlerdir. Kalıp sözler üzerine yapılan çalışmalar bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar azdır.

Kalıp sözler, son zamanlarda önem kazanmakla birlikte, henüz tam anlamıyla sınırı çizilemeyen bir alandır. Aynı dili konuşan toplumların kültürüne ışık tutan bu sözler, toplumun düşünce yapısını, inançlarını, yaşayışını, insan ilişkilerindeki ayrıntılarını, dini yapısını, örf, adet, gelenek ve göreneklerini gün yüzüne çıkarmaktadır. Geçmişten geleceğe kadar bir olay ya da bir durum karşısında kullanılan kalıp sözler; daha önce hiç karşılaşılmayan yeni bir durum, yeni bir olay için de kullanılabilir. Kısacası kalıp sözler dilin bir tür çerezidir.

Bu çalışmamızda, dil açısından bu kadar önemli olan kalıp sözlerin dini inançlarla olan ilgisini ortaya koyacağız. Dini inançları yansıtan sözler, günlük hayatın en fazla başvurulan kaynakları arasındadır. Yaptığımız her işe dini açılardan bakmaya çalışırız. Yediğimiz yemekte, içtiğimiz suda, girdiğimiz sınavda, çıktığımız yolculukta, yaptığımız düğünde, kısacası sayamayacağım her şeyde Allah'ın varlığını sözlü olarak yanı başımızda buluruz. 'Allah izin

verirse' yemeğimizi yeriz, aç kalırsak '*Allah büyük*' der bekleriz, '*Allah'ın emriyle*' kız ister '*peygamberin kavliyle*' evleniriz, '*Allah için*' çocuk sahibi olur, çocuklarımıza anneye babaya el kalkmaz '*Allah taş eder*' deriz. Kısacası yaptığımız her işte Allah'ın rızasını alır, yardımını bekleriz. Bu sebepten ötürü aslında fark etmesek de dini inançlarla alakalı kalıplaşmış çok fazla sözümüzün olduğunu göreceğiz. Dini inançları yansıtan kalıp sözleri, kullanıldıkları illere göre göstermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Kalıp Sözler, Türkiye Türkçesi, Anadolu Ağızları, Dini İnançlar, Allah.

Giriş

Kalıp sözlerin içinde ele alınan dini inançları yansıtan sözler, günlük hayatta karşılaşılan bir durum karşısında söylenen hazır unsurlardır. Toplumun hafızasında varlığını sürdüren bu sözler konuşmaları kolaylaştıran klişe varlıklardır. Söylendikleri ve söylenebilecekleri bir sürü durum vardır.

Toplumsal bir miras olarak, nesilden nesile varlığını sürdüren bu sözler, toplumun zihninde yaşamaktadır. Yeri ve vakti gelince ansızın çıkıveren bu kalıplar, toplumun kültür yapısını yansıtmakla birlikte karşılıklı konuşmalara da kolaylık sağlamaktadır.

Dil açısından bu kadar önemli olan kalıp sözlerin, din ile bağlantısı da açık şekilde görülmektedir. Toplumumuzun kendini aşan durumlarda ya da herhangi birine bir işi düştüğünde Allah'a dört elle sarıldıkları ve birçok durumdan Allah'ı sorumlu tuttıkları görülmektedir. Bu kalıp sözler oluşturulurken Türkiye Türkçesi söz varlığında bulunan dini kökenli *Allah, günah, sevap, gavur, peygamber, şükür, hamd, hak vb.* kelimelerin ne kadar çok kullanıldığı görülmektedir. Söz gelişi, aralarına engeller giren kavuşamayan insanlara *Allah kavuştursun*, ceza evine giren bir mahkûma *Allah kurtarsın*, bir kötülük yapana *Allah belanı versin* gibi sözler denilerek birçok işin Allah'a havale edildiği görülmektedir. Tüm bunlardan da halkımızın dünya görüşünde dinin ne kadar etkili olduğu görülmektedir. Bu sebeple tüm kalıp sözler içinde "Allah" kelimesi ile başlayanlar en geniş yere sahip olanlardır.

Allah'ın varlığını kabul eden ve bir şey isterken bir şey dilerken Allah sözcüğünü kullanan iyi dilekler şeklindeki kalıp sözler:

Allah sana selamet versin.

Allah uzun ömür versin.

Allah hayırlı yollara götürsün.

Allah razı olsun.

Buna karşılık Allah'ın varlığını kabul etmemiş gibi gelen aykırı kullanımlar da vardır:

Allah'ın kulu olmayayım.

Allah'a asi gelmiş olayım.

Allah'ımı inkâr etmiş kul olayım.

Bunun yanında bir de Allah'ın varlığını kabul eden fakat başkasıyla ilgili kötü dilekleri için *Allah'ı* kullanan sözler de vardır:

Allah gözünü kör etsin.

Allah belanı versin.

Allah perişan etsin.

Allah bildiği gibi yapsın.

Son olarak *Allah'ın* varlığını kabul eden fakat kötü dilekmiş gibi gelip, kötü anlam taşımayan kullanımlar da vardır:

Allah gözünü kör etmeyesice.

Allah öldürmeyesice.

Allah iyiliğini versin.

Tüm bu sözler incelendiğinde iyi olsun, kötü olsun her işte *Allah'ın* adının geçtiği görülmektedir.

Allah kelimesinin yanında dinin yansıması olarak *cennet, cehennem, günah, ahiret, kader, şükür, helal kuran, şeytan, kabir azabı* gibi kavramlar da kalıp sözlerde yerini almıştır:

Canın cehenneme.

Kuran çarpsın.

Allah'ıma çok şükür olsun.

Günahlarımı affet.

Cehennemim narından, şeytanın şerrinden Allah'ıma sığındım.

Kabrin azabından Allah'ıma sığındım.

Allah cennette sarayını hazır ede.

Bahtın açık olsun.

Dini bakımdan ulu kişiler de; yani peygamber, halifeler de toplumsal inançların ve değerlerin bir yansıması olarak kalıp sözler de yerini almıştır:

Allah peygamberimizin şefaatine nail eylesin.

Hazreti Ali arkanda olsun.

Peygamberimize komşu olasın.

Sultan Süleyman'ın mührü dilinde olsun.

Yukarıda hep görmeye ve duymaya alıştığımız dua, beddualardan örnekler verdik. Bu çalışmamızda ise farklı olarak içinde Allah, Kuran, din, haram, helal vb. dini içerikli kelime geçen kalıp sözleri göstereceğiz.

Ulaştığımız Dini İnançları Yansıtan Sözler

- Ahiret kardeşimsin (Dy.-DİÇÇYA,)
- Al Allah delini zapteyle kulunu (Os.-AOİA II,)
- Allah adamıdır (İç.-SMSBYA,)
- Allah ahı kimsenin üzerinde bırakmaz (Ezm.-EiA,)
- Allah aklını almış (Or.-OİVYA,)
- Allah Allah (Br.t.-BYA, Zn.-ZBKİA, Es.-OTA, Tn.-TYAD, Nş.-NYA, Ml.-MİA, Ayb./Or.-AyA, Ys./Ar.-AİYİUKA, Mn.-GBAA, Kah.-KMA, Mt./İç.-SMSBYA, To.-TİYA, Mğ.-MuA, Gm.-GKAYA, İz.-ADÜM I, Os.-AOİA II, Or.-OİYA, To.-STİAT, Kah.-KYA,)=Şaşılabilir durumlarda verilen bir tepki olarak kullanılan kalıp sözdür. "Halla halla" şeklinde kullanıldığı da görülmektedir.
 - Allah Allah Allah (Kah.-KMA, Ezm.-EiA,)=Zikir ederken veya herhangi düşman üstüne yürürken söylenen kalıp sözdür.
 - Allah aşığına (Ks.-AAT,)
 - Allah aşığına (Ayb./Or.-AyA, Dz.-GBAA, Os.-AOİA II, Sv.-STİAT,)=Kişinin doğruyu söylemesini veya doğruyu yapmasını, yardımcı olmasını ve benzeri durumları anlatmak için kullanılan kalıp sözdür. Bazen şaşılabilir, olması beklenmeyen durumlarda da kullanılır.
 - Allah ayırdı (Os.-AOİA II,)=Herhangi bir sevdiğinden, eşinden, ailesinden vb. birisinden ayrılan insanların, kendisini Allah'ın ayırdığını düşünerek söylediği kalıp sözdür.
 - Allah baba (Trk.-AAİBHK,)=Genel olarak Allah'tan bir yardım isteneceği zaman kullanılan hitap şeklidir.

- Allah bana oni gismet etdi (Gm.-GKAYA,)= Herhangi nişan, evlilik vb. durumlar sonucunda söylenen kalıp sözdür.
- Allah belimizden vermedi, elimizden verdi (Kars.-KİA,)=Kendi çocuğu olmayıp, evlatlık alan erkeğin söylediği kalıp sözdür.
- Allah bili (Dy.-DiA,)= “Allah biliyor” anlamında kullanılan kalıp sözün yöreye has şeklidir.
- Allah bilir (Tn.-TYAD, İç.-SMSBYA, Ezm.-EiA, Mt./İç.-SMSBYA, Or.-OİVYA, Sv.-STİAT, Kah.-KYA,)=Kişi herhangi bir işin sonunun ne olacağını bilemeyeceğini, bunun sonucunun ancak Allah tarafından bilindiğini belirtmek için bu kalıp sözü kullanmaktadır.
- Allah bilir ne yaptın (El.-EYSV,)=Herhangi bir sebeple tepkiye maruz kalan kişiye söylenen kalıp sözdür. Bu tepkinin sebebi senin yaptığın bir şeydendir ‘Allah bilir ne yaptın’ anlamındadır.
- Allah bilir orasını (Af.-AMA,)
- Allah bilir ya (Os.-AOİA II,)
- Allah biliyor ya (İç.-SMSBYA,)
- Allah bir (Os.-AOİA II,)=Tek yaratıcının, inanılması, ibadet edilmesi gerekenin, eşinin benzerinin olmayanın Allah olduğunu belirten kalıp sözdür.
- Allah bir can verdi (İç.-SMSBYA,)
- Allah bir dediğinden gayri sözüne inanılmaz (Trk.-AAİBHK,)=Söylediği sözde yalan olan kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Allah bir verdiği yere verirse tez verir (Sv.-STİAT,)=Allah’ın verdiği bir yere, arka arkaya verdiği anlatan kalıp sözdür.
- Allah birdir (Ezm.-EiA,)=Allah’ın eşinin benzerinin olmadığını, tek olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Allah büyük (İç.-SMSBYA, Ant.-SOTEKS,)
- Allah dağına göre kar verir (Trk.-AAİBHK,)=Allah’ın her şeye belirli bir rızık göndereceğini anlatan kalıp sözdür.
- Allah dedim (Es.-OTA,)
- Allah dokuzda dediğini sekizde almaz (Trk.-AAİBHK,)=Allah’ın verdiği bir şeyi hemen geri almayacağını belirten kalıp sözdür.
- Allah dostu (Ml.-MİA,)=İyi, zarar gelmeyecek, namazında abdestinde olan, doğrudan, güzelden ayrılmayan, Allah’a inanan kişileri anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah emri (Es.-OTA,)=Olması muhtemel olan durumları anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah esirgemiş (Ks.-AAT)=Küçük çapta atlatılan kaza vb. olumsuz durumların arkasından söylenen kalıp sözdür. Daha büyük kazalarla karşılaşılmama sebebi olarak kişiyi, Allah’ın koruduğu düşünülür.

• Allah eyle yaratmış (Gm.-GKAYA,)= Herhangi olumsuz bir yönü olan insanlara söylenen kalıp sözdür.

- Allah fakirleri sever (Trk.-AAİBHK,)
- Allah fukaraların babasıdır (Trk.-AAİBHK,)
- Allah Hazretallah (Kah.-KMA)
- Allah için (Dy.-DiA,)=Genel olarak bir istekte bulunurken, yalvarırken kullanılan kalıp sözdür.

• Allah ile kul arasına girilmez (kimse giremez) (Tn.-TYAD,)=İslamiyet özgürlük dinidir. Kul yaptığı her ibadetten dolayı sadece Allah'a hesap verir. Bu yüzden Allah ile kul arasına kimsenin giremeyeceğini göstermek için bu kalıp söz kullanılmaktadır.

- Allah inananladır (Ant.-SOTEKS,)
- Allah iyi demez (Rz.-RİA,)=Herhangi bir kötü durum yapılacakken söylenen kalıp sözdür.

- Allah izin verirse (İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II, Or.-OİYA,)
- Allah kabul etse (Dy.-DİÇÇYA,)

• Allah kader etmişse (Şan.-UMA,)= Herhangi bir işin Allah tarafından kişinin kaderine yazıldıysa olacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.

- Allah kapısı (Trk.-AAİBHK,)
- Allah kerim (Mğ.-MuA, Şan.-UMA,)=Her türlü olumsuzluk sonucunda söylenen kalıp sözdür. Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve hiç bir şeyden umut kesmemek gerektiğini anlatmak için söylenir.

• Allah kısmet ederse (Kah.-KMA)=”Allah nasip ederse” anlamında kullanılan kalıp sözdür. Herhangi bir işin veya bir durumun eğer Allah kısmet ederse kişiye nasip olacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.

• Allah kısmet etmedi (Mt./İç.-SMSBYA,)=Olmayan bir işin sonucunda, kişinin kendini teselli etmek için söylediği kalıp sözdür. Kişi istediği işin Allah nasip etmediği için olmadığını düşünür.

- Allah kimsenin ahını kimsede bırakmaz (Ezm.-EiA,)
- Allah korkusu yok mu sende (Ezm.-ErA,)
- Allah kul hakkı için (Ant.-SOTEKS,)=Bir istekte bulunurken, yalvarırken kullanılan kalıp sözdür.

- Allah küllü şeylere kadirdir (Mt./İç.-SMSBYA,)

• Allah layık gördüyse (Ml.-MİA,)=Kızı istenilen ailenin kızını verirken kullandığı kalıp sözdür.

• Allah nasip ederse (Dy.-DİÇÇYA, Zn.-ZBKİA, Nş.-NYA, Or.- OİYA, Sv.-STİAT,)=Olması çok istenen durumlar için kullanılan kalıp sözdür. Olan ya da olmayan her işin Allah eliyle olduğunu belirtir. Genel olarak nasip, kısmet, evlilik işleri için kullanılır.

- Allah nasip etmedi (Mt./İç.-SMSBYA,)= Olmayan bir işin sonucunda, kişinin kendini teselli etmek için söylediği kalıp sözdür. Kişi istediği işin Allah nasip etmediği için olmadığını düşünür.
 - Allah nasip etmiş (Ezm.-EiA,)=Herhangi bir durumda, kişi ulaştığı, aldığı bir şeyin Allah tarafından nasip edildiğine inanır ve bu kalıp sözü söyler.
 - Allah nasip etti (Dy.-DİÇÇYA,)
 - Allah ne de yakışmış (Trk.-AAİBHK,)=Birbirine yakışan çiftlere veya herhangi bir yere yakışan eşyaya söylenen kalıp sözdür.
 - Allah ne derse o olur (Mt./İç.-SMSBYA,)= Herhangi her şeyin Allah eliyle olduğunu, Allah'ın istediğinin olduğunu belirten kalıp sözdür.
 - Allah ne veriyse (Dy.-DİÇÇYA, Mğ.-MuA, Gm.-GKAYA, Or.-OİYA,)= Genel olarak yiyilip içilirken, elimizde ne varsa onları yiyeceğiz anlamında kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah ne verirse (Şan.-UMA,)=Kişinin Allah şansına ne verirse ona razı olacağını, onu alacağını belirtmek için kullandığı kalıp sözdür.
 - Allah ne vermişse (Dy.-DİÇÇYA, Ezm.-ErA, Es.-EİMİYA,)=Genel olarak yiyilip içilirken, elimizde ne varsa onları yiyeceğiz anlamında kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah ne yazdıysa o olur (Zn.-ZBKİA,)=Allah'ın yazdığından başka hiçbir şeyin olmayacağını, kişinin neyle karşılaştığını veya karşılaşacağını Allah'ın bildiğini anlatan kalıp sözdür.
 - Allah ömür verdikten sonra (Ezm.-EiA,)=Geleceğe yönelik plan ve hayal kurarken söylenen kalıp sözdür.
 - Allah övmüş de yaratmış (Trk.-AAİBHK,)=Her yönüyle dört dörtlük olan kişi için söylenen kalıp sözdür.
 - Allah özenmiş de yaratmış (Ml.-MİA,)=Çok beğenilen, her yönüyle çok iyi çok güzel olan kişilere –özellikle güzel kızlara- söylenen kalıp sözdür.
 - Allah rızası için (Tn.-TYAD, Tn.-AAİÇE, Ayb./Or.-AyA, İz.-GBAA, Dy.-DiA, Sv.-STİAT, To.-STİAT,)=Bir şey isterken, bir ricada veya istekte bulunurken, yalvarırken kullanılan kalıp sözdür. Genel olarak dilencilerin en fazla kullandığı yalvarma sözüdür. Allah'ın rızasını isteyen sözdür.
 - Allah senden gâtlı kimim var? (Os.-AOİA II,)=Etrafındaki insanların samimiyetine güvenmeyen, çevresinde hiç dostu olmadığını düşünen veya kimsesiz kalan insanların Allah'tan başka kimsesi olmadığını belirtmek için kullandığı kalıp sözdür.
 - Allah seni inandırısın (Mğ.-MuA,)=Yapılması zor olan işleri yapan kişilerin, karşıdakini inandırmak için kullandığı kalıp sözdür.
 - Allah seni mahfeder (To.-STİAT,)=Herhangi bir kötülük yapacak olanın veya yapanın karşılığını Allah'tan bulacağını anlatan kalıp sözdür.

• Allah tarafından (Mğ.-MuA,)=Sonucu açıklanamayan durumlarda Allah'ın bir hikmeti olduğunu anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.

- Allah tarafından olacak (Ant.-SOTEKS,)
- Allah var (İç.-SMSBYA,)
- Allah var üstümde (İç.-SMSBYA,)

• Allah var yukarıda (Ml.-MİA,)=Yapılan her şeyi Allah'ın gördüğünü yukarıda inanılacak, korkulacak, yardım beklenecek bir Allah'ın olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.

• Allah vekil (Dy.-DiA,)=Allah'ın kişiye söyleyici yani vekil olduğunu anlatan kalıp sözdür.

• Allah verdi (Dy.-DİÇÇYA, Ezm.-EiA,) Her şeyin Allah'tan geldiğine inanılarak söylenen kalıp sözdür.

• Allah vere de(Os.-AOİA II,)=Herhangi aklımıza gelen bir olumsuzluğun başımıza gelmemesi anlamında söylenen kalıp sözdür. "Allah vermesin" anlamına gelmektedir. Nokta nokta olan kısma cümlelerin akışına göre kelimeler gelmektedir (Örn.=Allah vere de sel olmasa bari.).

- Allah vergisi (El.-KBAYA,)
- Allah verir şifasını (Or.-OİYA,)
- Allah verir, Allah alır (Şan.-UMA,)=Her şeyin Allah tarafından verildiğini ve Allah tarafından alınacağını belirten kalıp sözdür. Genel olarak ölen kişilerin arkasından üzülmemesi gerektiğini, verenin de alanın da Allah olduğunu anlatan kalıp sözdür.

• Allah verirse (Ml.-MİA, Kü.-GBAA, Kah.-KYA,)=Her şeyin Allah'tan geldiğine ve bu yüzden Allah verirse işlerinin olacağına inanan kişilerin söylediği kalıp sözdür.

- Allah vermezse (Kü.-GBAA,)
- Allah vermiş (Dz.-GBAA,)= Her şeyin Allah'tan geldiğine inanılarak söylenen kalıp sözdür

• Allah ya rabbi (Ayb./Or.-AyA,)

• Allah yazdıysa (To.-TİYA, Gm.-GKAYA,)=Herhangi her şeyin Allah tarafından kaderimize yazıldıysa olacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Genel olarak nasip kısmet işlerinde, kız isteme işlerinde kızın ailesi tarafından söylenir.

• Allah yazdıysa bozsun (Ant.-SOTEKS)=Olması istenmeyen durumlar için söylenen kalıp sözdür.

• Allah yazmış (Ayb./Or.-AyA, Mt./İç.-SMSBYA,)=Herhangi iyi veya kötü durumu anlatmak için veya evlenen çiftlerin eşlerini birbirlerine Allah'ın yazdığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.

• Allah yazmışsa (El.-KBAYA,)=Herhangi bir işin Allah yazdıysa olacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.

- Allah yazmışsa olur, Allah yazmamışsa ben bir şey diyemem (Ezm.-EiA,)=Kızı istenen ailenin söylediği kalıp sözdür.
- Allah'a bıraktık (Ml.-MİA,)=Allah'ın işine karışılmayacağını, herhangi her türlü işin sonucunun Allah'a bırakıldığını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'a dua et (Sv.-STİAT,)=Herhangi bir işin sonunda kötü bir durumla karşılaşmaması için Allah'a dua edilmesini isteyen kalıp sözdür. Allah'a havale ettim (Nş.-NYA, Gm.-GKAYA,)=Herhangi olumsuz bir iş yapan kötü insanlara söylenen kalıp sözdür. Kişi iyi kötü tüm her şeyin Allah'tan geldiğine inandığı için kendisine kötülük yapmanın cezasını Allah'ın vereceğine inanır. Kendisine kötülük yapana hiçbir zarar vermez ve kötülüğün tüm karşılığını Allah'tan bekler. Bu amaçla bu kalıp söz söylenir.
- Allah'a karşı yüzüm kara (Şan.-UMA,)=Allah'ın istemediği, günah saydığı şeyleri yapan, Allah'ın yapılmasını istediği ve emrettiği vb. şeyleri yapmayan kişilerin söylediği kalıp sözdür.
- Allah'a şükret (Ezm.-EiA,)=Genel olarak olumsuz olaylarda, "Daha kötüsü olabilirdi, iyi atlattın" anlamında söylenen kalıp sözdür. Bazen de kişinin karşılaştığı güzel durumlar için şükretmesini istemektedir.
- Allah'a teslim ettim (Ezm.-EİA,)=Her hangi bir insan, bir eşya, bir malzeme vb. bir şeyi başıboş bırakıp, emanet edecek kimse bulamayıp da herhangi bir yere bırakıp gittiğinde kullandığı kalıp sözdür.
- Allah'dan geldi (Kah.-KYA,)=Herşeyin Allah tarafından verildiğini anlatan kalıp sözdür.
- Allah'dan olacah (Gm.-GKAYA,)=Başa gelen herhangi iyi bir durum sonucunda Allah'ın yardımcı olduğunu düşünerek söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ı bil, Allah'ı tanı (Ezm.-EiA,)=Kişinin Allah'ı bilip, Allah'ın emir ve yasaklarına uyması gerektiğini anlatan, nasihat özelliği taşıyan kalıp sözdür.
- Allah'ı seversen (Dy.-DiA,)= Bir istekte bulunurken, bir şey isterken veya yalvarırken kullanılan kalıp sözün yöreye has biçimidir.
- Allah'ım yalvarırım (Mğ.-MuA,)=Dua ederken Allah'a yalvarmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın ağrına varmasın (Os.-AOİA II,)=Herhangi bir olumsuz davranışta bulunan kişiye yaptığının "Allah'ın gücüne gitmesin" anlamında söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın bileceği iş (Ezm.-EiA,)=Sonucunun ne olacağı, ne yapılacağı bilinmeyen işlerde söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın bir kulu (Tn.-TYAD,)=Kim olduğu bilinmeyen insanları anlatırken kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın dağında (Ant.-SOTEKS,)=Kimsenin olmadığı ıssız yerleri anlatırken kullanılan kalıp sözdür.

- Allah'ın dediği olur (Ant.-SOTEKS,)=Her şeyin Allah'ın eliyle olduğunu ve olacağını anlatan kalıp sözdür.
- Allah'ın dediği olur (Mt./İç.-SMSBYA,)=Herhangi her şeyin Allah eliyle olduğunu, Allah'ın istediğinin olduğunu belirten kalıp sözdür.
 - Allah'ın elinde (Ant.-SOTEKS,)
 - Allah'ın emri (emriyinen) peygamberin kavliyle (Dy.-DİÇÇYA, Ed.-EİA, Ml.-MİA,)=Kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ın emri böyleymiş (Sv.-STİAT,)=Herhangi olan bir şeyin arkasından söylenen kalıp sözdür.
 - Allah'ın emri dedin mi akan su durur (Ml.-MİA,)=Allah'ın emri olmadan hiç bir şey olmayacağını ve Allah'ın emrinin her şeyin üzerinde olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Genel olarak kız istenirken söylenmektedir.
 - Allah'ın emri ile peygamberin kavli ile (Es.-OTA,)=Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımudur.
 - Allah'ın emri peygamberin gavli ile (El.-KBAYA, To.-TİYA,)
 - Allah'ın emri peygamberin gavlü (Zn.-ZBKİA,)=Kız istenirken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanım biçimidir.
 - Allah'ın emri peygamberin kavli üzerine (Sv.-STİAT,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımudur.
 - Allah'ın emri peygamberin kavli, dinimizin adetiyle (Tn.-TYAD,)=Kız istenirken kullanılan yöreye has kalıp sözdür.
 - Allah'ın emri, peygamberin gavlinden, İmam Azem mezhebiyle (Kr.-KİA,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımudur.
 - Allah'ın emri, Peygamberin gavliyan (Gm.-GKAYA,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımudur.
 - Allah'ın emrinden dışarı olur mu (Ezm.-EiA,)=Her olan şeyde Allah'ın emri olduğunu, Allah'ın emrinden çıkılmayacağını anlatan kalıp sözdür.
 - Allah'ın emrine hiç bir şey diyemeyiz (Ezm.-EiA,)=Kızı istenilen ailenin kızı verirken kullandığı kalıp sözdür.
 - Allah'ın emrine kurban (Ml.-MİA,)=Kişinin Allah'tan gelen her şeye kurban olacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ın emrinen (Şan.-UMA,)= Kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ın emrinen peygamberin kavlinen (Dy.-DiA,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımudur.
 - Allah'ın emrinen, peygamberin kavlinden sen gızı benim oğlana vereceğim? (Mğ.-MuA,- Kü.-AAİÇE,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımudur.
 - Allah'ın emrinen, peygamberin sözünlen (Rz.-RİA,)= Kız istenirken kullanılan yöreye has kalıp sözdür.

- Allah'ın emrinden pehember'in kebrinden (Şan.-UMA,)=Kız istenirken kullanılan kalıp sözdür. "Allah'ın emriyle Peygamber'in kavliyen" anlamına gelmektedir.
- Allah'ın emriyle (Mt./İç.-SMSBYA, Isp.-ADÜM I,)=Genel olarak kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın emriyle Hazreti peygamberin gavliyle (Ezm.-EiA,)=Kız istenirken söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın emriyle peygamber efendimizin kavliyle (Ezm.-EiA,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımudur.
- Allah'ın emriyle, peygamberin kavliyle (El.- AAİÇE,)
- Allah'ın emriyken (Dy.-DİÇÇYA, Brt.-BYA, Ed.-EİA, Ml.-MİA, Ys./Ar.-AİYİUKA, Ezm.- ErA, Gm.-GKAYA, Ezm.-EiA, Sv.-STİAT,)=Kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın emriyken kitabın gamriyken (Zn.-ZBKİA,)=Kız istenirken söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın emriyken senden hısmılık umuyoruz (Ml.-MİA,)=Kız istemeden önce oğlanın babası ya da büyüğünün kızın babası ya da büyüğüne söylediği kalıp sözdür.
- Allah'ın evi (Dy.-DiA,)=Cami için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın garibi (İç.-SMSBYA,)
- Allah'ın hikmeti (Ys./Art.-AİYİUKA, Sf./İç.-SMSBYA, Dy.-DiA,)=Ortaya çıkan iyi, kötü herhangi bir durumun Allah'ın takdiri olduğunu, Allah tarafından geldiğini belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın hikmetinden sorulmaz (Ayb./Or.-AyA,)=Allah'ın yazdığının bozulmayacağını, Allah'ın yazdığının sorgulanmayacağını, yazılan yazıyı kabullenip katlanılacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın hikmetine karışılmaz (Ezm.-AASFE,)= Bir olay, bir durum karşısında her şeyin Allah'tan geldiğini düşünerek, ortaya çıkan sonuca karışılmaması gerektiğini, sonuca itaat edilmesi gerektiğini belirten kalıp sözdür.
- Allah'ın işine karışılmaz (Tn.-TYAD, Ant.-SOTEKS,)=Bir olay, bir durum karşısında her şeyin Allah'tan geldiğini düşünerek, ortaya çıkan sonuca karışılmaması gerektiğini, sonuca itaat edilmesi gerektiğini belirten kalıp sözdür.
- Allah'ın izniyle (Mğ.-MuA,)= Geleceğe yönelik herhangi bir iş yapılacaksa veya herhangi bir yere gidilecekse vb. durumlarda Allah'ın izni olmasını isteyen kalıp sözdür.
- Allah'ın kaderi (Ml.- MİA,)
- Allah'ın kaderi varsa (Ezm.-EiA,)=Kızı istenilen kişinin, "Allah kaderine yazmışsa olur" anlamında söylediği kalıp sözdür.

- Allah'ın kudret kuvveti çoktur (Tn.-TYAD,)=Allah'ın her şeyi yapmaya gücü kuvveti olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ın kuli (Dy.-DiA,)
 - Allah'ın kulu (Os.-AOİA II,)
 - Allah'ın kuluyum (To.-STİAT,)=Kişinin genel olarak "Kimsem yok, normal bir insanım" anlamında söylediği kalıp sözdür.
 - Allah'ın mukadderi (Sv.-STİAT,)= Başımıza gelen iyi ya da kötü tüm durumların Allah'ın takdiri olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ın olduğu kulunun olmadığı yerde (Ant.-SOTEKS,)=Kimsesiz ıssız bir yeri belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ın revası var mı? (Gm.-GKAYA,)= Bir kişi dert sıkıntı çekerken, ona bu derdi sıkıntıyı çektiren kişi dert sıkıntı çekmezse, mutlu, mesut hayat sürerse söylenen kalıp sözdür.
 - Allah'ın rızasıyla (Ys./Ar.-AİYİUKA,)=Herhangi bir durumda yapılan işin Allah'ın rızasıyla yapıldığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ın selamını vermiyor (Gm.-GKAYA,)=Selam alıp selam vermeyen kişilere söylenen kalıp sözdür.
 - Allah'ın sevgili kuluymuşsun (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi her işi yolunda giden, olumsuzluklarla karşılaşmayan insana söylenen kalıp sözdür.
 - Allah'ın sırrı (To.-TİYA,)=Nasıl olduğu açıklanamayan durumların, Allah'ın sırrı, hikmeti olduğunu anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ın takdiri (Sv.-STİAT,)= Başımıza gelen iyi ya da kötü tüm durumların Allah'ın takdiri olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ın taşında (D.Tra.-DTYA,)=Genel olarak çiftçiler, taşta toprakta çalışanlar tarafından kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ın yazdığı yazı hiçbir vakit bozulmaz (Sv.-STİAT,)
 - Allah'ın yazısı (Sv.-STİAT,)=Herhangi her şeye Allah'ın takdiri diye bakarak söylenen kalıp sözdür.
 - Allah'ın yazısı bozulmaz (Ayb./Or.-AyA,)=Allah'ın yazdığı yazının değişmeyeceğini anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ına kurban (Ml.-MİA,)=Yaptığı iyi güzel durumlarla veya herhangi bir yönünden dolayı takdir edilen kişilere söylenen kalıp sözdür.
 - Allah'ından buldu (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi kötü bir insanın başına gelen kötü olayın Allah tarafından verildiğine inanılarak kullanılan kalıp sözdür.
 - Allah'ını peygamberini seversen (Ezm.-EiA,)=Yalvarırken, herhangi bir ricada, istekte bulunurken söylenen kalıp sözdür.
 - Allah'ını seversen (Tn.-TYAD, Ml.-MİA, Ezm.-ErA, Sv.-STİAT,)
 - Allah'tan (Tn.-TYAD, Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II,)=Herhangi her şeyin Allah'tan geldiğini belirten kalıp sözdür.

- Allah'tan başka ilah yoktur (Ant.-SOTEKS,)
- Allah'tan başka kimse bir şey yapamaz (To.-STİAT,)=Her şeyin Allah'ın elinde olduğunu ve her şeyi Allah'ın yapabileceğini anlatan kalıp sözdür.
- Allah'tan başka kimsem yok (Dy.-DİÇÇYA,)
- Allah'tan belanı mı istiyon (Ant.-SOTEKS,)=her şeyin daha fazlasının olmasını isteyen aç gözlü insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Allah'tan bir şey olmazsa (Sm.-SOTEKS,)=Kişinin başına herhangi kaza, bela vb. bir olumsuzluk gelmezse anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'tan geldi (Ant.-SOTEKS, Sv.-ATİAT, İç.-SMSBYA,)
- Allah'tan gelene ben de razıyım (Dy.-DİÇÇYA,)
- Allah'tan hayırlısı (Şan.-UMA,)=Olan veya olması gereken durumlarda Allah'ın hayırlı olanı vermesini isteyen kalıp sözdür.
- Allah'tan kork (Br.t.-BYA, Os.-AOİA II,)=Kötü bir iş yapan, içinde Allah korkusu ve acıma duygusu olmayan kötü niyetli insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Allah'tan korkmaz mısın? (Sv.-STİAT,)=Herhangi bir kötülük yapana veya yapacak olana soru gibi kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'tan korkun (Os.-AOİA II,)= Kötü bir iş yapana, içinde Allah korkusu ve acıma duygusu olmayan kötü niyetli insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Allah'tan korkun yok mu? (Ezm.-ErA,)
- Allah'tan olacak gayri (İç.-SMSBYA,)=Başımıza gelen iyi ya da kötü herhangi her şeyin Allah'tan olduğunu anlatmak için kullanılan kalıp söz.
- Allah'tan reva mı? (Ant.-SOTEKS,)
- Allah'tan umut kesilmez (Ant.-SOTEKS)=Allah'ın her şeye çare bulabileceğini ve her şeyi değiştirebileceğini anlatan kalıp sözdür.
- Allaha amanet (Ks.-AAT)
- Allahalla (Dy.-DiA, Şan.-UMA,)="Allah Allah" anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Allahasen (Ezm.-EiA,)= Kişinin söylediğinin gerçek olup olmadığını anlamaya çalışırken kullanılan kalıp sözdür." Gerçekten mi, hadi ya" anlamlarına gelmektedir.
- Allahım Allahım (Ayb./Or.-AyA,)=Olumsuz durumlar karşısında rahatsız olunduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allahın yardımı olur (Kah.-KMA)
- Allahsız (Ezm.-EiA)=Herhangi bir kötülük yapan, günah işleyen kötü, vicdansız insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Allasen (Ezm.-ErA,)=Kişinin söylediğinin gerçek olup olmadığını anlamaya çalışırken kullanılan kalıp sözdür.
- Aman Allah'ım (Br.t.-BYA, Mt./İç.-SMSBYA, Brd.-ADÜM I, To.-STİAT,)=Ummadık, şaşılın bir durumla karşılaşıldığı zaman kullanılan kalıp sözdür.

- Aman Tanrım (Ant.-SOTEKS,)=Şaşırtıcı bir durum karşısında kullanılan kalıp sözdür.
- Aman yarabbi (Zn.-ZBKİA,)
- Amin (El.-HETİHH, Ezm.-EiA, Sv.-STİAT, Kah.-KYA,)=Dualardan sonra duaların kabul olmasını isteyerek söylenen kalıp sözdür.
- Ay Allah (Kr.-KİA,)=Karşılaşılan kötü bir durum için kullanılan kalıp sözdür.
- Babanın hayrına (Tn.-TYAD,)=Birinden bir şey isterken kullanılan kalıp sözdür.
- Başının gözünün sadakası olsun (El.-HETİHH,)=Herhangi bir yere parası gidip geri gelmeyen kişilere, 'üzülmemesini giden para ya da eşyayı sadaka olarak kabul etmesini' isteyerek söylenen kalıp sözdür.
- Benim rabbim bakidir (Şan.-UMA,)=Allah'ın sonsuz ve ölümsüz olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Bir Allah bilir (Brn.-BYA,)=Hiç kimsenin olmadığı yerlerde karşılaşılan durumlar karşısında veya kişinin doğruları sadece kendisinin bildiği durumlarda kullanılan kalıp sözdür.
- Bir Allah bir ben başka kimse yok (Ezm.-EİA,)=Kişinin yalnız başına olduğunu ve Allah'tan başka kimsenin orada onunla olmadığını, onu görmediğini anlatan kalıp sözdür.
- Bismillah (Kah.-KMA, Şan.-UMA,)=Herhangi bir işe başlanırken söylenmektedir. 'Bismillahirrahmanirrahim' anlamında kullanılır.
- Bismillah ya Allah (Ys./Ar.-AİYİUKA, Rz.-AASFE,)=Bir işe başlanırken kullanılan kalıp sözdür.
- Bismillah, yallah (Sv.-STİAT,)= Genel olarak bir işe başlanırken, bir yere gidilirken kullanılan kalıp sözdür.
- Bisvillahirrahmanirrahim (Kah.-KYA,)
- Canım kurban olsun (Çr.-AAT,)= Kişinin kendi canının sonuna kadar sevilen değer verilen kişiye kurban olacağını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Canım kurban ola (Ml.-MİA,)=Kişinin kendi canının sonuna kadar sevilen değer verilen kişiye kurban olacağını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Cemaat (Es.-OTA)=Dini bir görevi yerine getirmek için toplanan kalabalık için kullanılan kalıp sözdür.
- Cenaballah mekandan münezzehdir (Ezm.-EiA,)
- Cenaballah nasip ederse (Ezm.-EiA,)= Olması çok istenen durumlar için kullanılan kalıp sözdür. Olan ya da olmayan her işin Allah eliyle olduğunu belirtir. Genel olarak nasip, kısmet, evlilik işleri için kullanılır. Bir işin ancak Allah nasip ederse olacağını belirtir.

- Cenaballah'ın emriyle (Ezm.-EiA,)= Genel olarak kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Cenabı Allah (Es.-OTA)=Allah'ı anarken kullanılan kalıp sözdür.
- Cenabı Allah tarafından (Sv.- AAİÇE,)
- Cenabirabbil âlemin emrine (Ezm.-EiA,)=Kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Cennet hatunu (Kah.-KMA)=Beğenilen takdir edilen kadınlar için söylenen kalıp sözdür.
- Cennet-i alâ (D.Tra.-DTYA, Mğ.-MuA, Çkr.-AAT,)=Cenneti anarken kullanılan kalıp sözdür.
- Derdi veren Allah dermanını da verir (Zn.-ZBKİA,)=Kişi kendi başına gelen ya da başkasının başına gelen herhangi dert ve sıkıntı karşısında metanetli olmak gerektiğini belirtmek için bu sözü kullanır. Çünkü hiçbir sıkıntı dermansız kalmaz, derdi veren Allah dermanını da verir.
- Derdi veren Allah şifasını da verir (Or.-OİYA,)
- Din kardeşiyiz (Ezm.-EiA,)=Aynı dine mensup kişiler tarafından kullanılan kalıp sözdür.
- Dinsiz imansız Allah'tan korkmaz (Çkr. -AAT)
- Elhamdulillah hepimiz Müslüman'ız (Mt./İç.-SMSBYA, Ezm.-EiA,)=Kişinin Müslüman olduğunu anlatmak için şükür eder gibi kullandığı kalıp sözdür.
- Elhamdulillah (Ezm.-EiA,)=Şükür anlamında kullanılan kalıp sözdür. Hapşırınca da hapşırın kişi tarafından söylenir.
- Elhamdulillah Cenabı Allah rıskımızı verdi (Ezm.-AASFE,)=Emeklerinin karşılığını alan kişinin şükür eder gibi söylediği kalıp sözdür.
- Emin ol Allah'a (Ezm.-EiA,)=Hiçbir olumsuzluktan yılmamak gerektiğini, Allah'ın kişinin yanında olduğunu anlatan kalıp sözdür. Devrik cümledir.
- Emir Allah'tan (Ml.-MİA,)=Herhangi her durumda Allah'ın dediğinin olduğunu, her emri verenin Allah olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Estağfurullah (Mn.-GBAA, Ezm.-EiA,)=Tövbe etmek anlamında kullanılan bir tür yemindir.
- Evel Allah (Ml.-MİA, Kah.-KMA, Sf./İç.-SMSBYA, Sv.-STİAT, Kah.-KYA,)=Herhangi her türlü şeyin üstesinden gelirim, her şeyi yaparım anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Eyvallah (Ys./Ar.-AİYİUKA, Sv.-STİAT,)=Genel olarak yapılan iyi bir durum neticesinde teşekkür etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Gez Allah gez (Zn.-ZBKİA,)=Yapılan işin aşırılığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Gereğinden fazla gezildiğini gösterir.
- Git Allah git (Zn.-ZBKİA,)=Yapılan işin aşırılığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Gereğinden fazla gidildiğini gösterir.

- Gurban olayım Allah'a (Af.-ADÜM I,)
- Gurban olduğum Allah (Nş.-NYA, Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II, Kah.-KYA,)=Genel olarak Allah'tan bir şey istenirken, Allah'a yalvarırken kullanılan kalıp sözdür. Kişinin Allah'ın kendisini gördüğünü ve kendisine yardımcı olacağına inancı olduğu anlamında da kullanılmaktadır.
- Günah (Ml.-MİA, Muğ.-MuA, Os.-AOİA II, Ezm.-EiA,)=Dini yönden olumsuz olarak görülen ve bu yüzden yapılması istenmeyen durumlar karşısında söylenen kalıp sözdür.
- Haram (Çkr.-AAT, Ml.-MİA, Şan.-UMA,)
- Hay Allah (Br.-BYA, Or.-OİYA,)=Hadi ya anlamında kullanılan, şaşıl原因anlarda ve ummadık bir durumla karşılaşıldığında söylenen kalıp sözdür.
- Helal (Çkr.-AAT, Şan.-UMA,)
- Helal malmış (Mt./İç.-SMSBYA,)=Kaybolup bulunan ya da herhangi bir tehlike atlatıp da zarar görmeyen eşya vb. mallar için kullanılan kalıp sözdür.
- Helalim oldun (Dy.-DiA,)=Evlence erkeğin eşine söylediği kalıp sözdür.
- Helallik (Ezm.-AAİÇE,)
- Hepimiz ahır zaman Peygamberinin ümmetiyiz (Mğ.-MuA,)=Genel olarak güreşlerde söylenen kalıp sözdür.
- Hey Allah'tan korkmaz (Or.-AASFE,)= Ayıp, günah diye kabul edilen işleri yapan, insanlara kötülük vb. yapan insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Hey Allah'tan korkmaz, kuldan utanmaz (Or.-AASFE,)= Ayıp, günah diye kabul edilen işleri yapan, insanlara kötülük vb. yapan insanlara söylenen kalıp sözdür. Kişilere 'Allah'tan korkmuyorsan, bari kuldan utan' denilmek istenmektedir.
- Hızır gibi yetişti (Ant.-SOTEKS,)
- Hz. Peygamber ahır zaman nebisidir (Ezm.-EiA,)
- Hz. Peygamber hak resulûdur (Ezm.-EiA,)
- İrahmedlig (Kah.-KMA,)= Ölen kişileri anarken kullanılan kalıp sözün yöreye has söylenişidir.
- İrahmetlik (Kah.-KYA,)
- İramatlık (Mt./İç.-SMSBYA,)= Ölen kişileri anarken kullanılan kalıp sözün yöreye has söylenişidir.
- İlah (Ys./Ar.-AİYİUKA,)
- İnşallah (Zn.-ZBKİA, Tn.-TYAD, Nş.-NYA, Ks.-AAT, Mn.-GBAA, Ezm.-ErA, Şan.-UMA, Or.- OİYA, To.-STİAT,)=Dua özelliği gösteren kalıp sözdür. Edilen dua ve bedduanın ya da olması çok istenen durumların arkasından söylenir.
- İnşallahurrahman (Ezm.-EiA,)= Dua özelliği gösteren kalıp sözdür. Edilen dua ve bedduanın ya da olması çok istenen durumların arkasından söylenir.

- İşalla (Şan.-UMA,)= Dua özelliği gösteren kalıp sözdür. Edilen dua ve bedduanın ya da olması çok istenen durumların arkasından söylenir. “İnşallah” anlamındadır.
- İşallah (Ant.-SOTEKS, Kah.-KYA,)=Dua özelliği gösteren kalıp sözdür. Edilen dua ve bedduanın ya da olması çok istenen durumların arkasından söylenir. “İnşallah” anlamındadır.
- İşimiz Allah’a kaldı (Nş.-NYA,)=Kişinin artık her şeyden umudunu kestiği ve işinin sonucunun Allah’ın elinde olduğunu anlatmak için söylediği kalıp sözdür.
- Kader (Kü.-AASFE, Ml.-MİA,)=Kişinin başına gelen her hangi olumsuz durumlarda, başına gelenin Allah’ın kişi için yazdığı kader olduğuna inanılarak söylenen kalıp sözdür.
- Kadere meydan okunmaz (Ant.-SOTEKS,)
- Kadir Mevlam (Os.-AOİA II,)=Her şeye Allah’ın kadir olduğunu ve bu yüzden bir şey isterken Allah’tan istenmesi gerektiğini anlatan kalıp sözdür.
- Kendi yok Allah’ı var (Ant.-SOTESK,)=Herhangi bir nedenle dedikodusu yapılan kişinin iyi yönleri, özellikleri, yaptıkları anlatılırken, yaptıklarının görmezden gelinemeyeceğini anlatır. ‘Kendisi yok ama Allah yaptıklarını biliyor’ anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Kiminin parası kiminin duası (Kah.-KMA,)=Yapılan herhangi bir iyilik karşısında, iyiliğin karşılığını parayla ödeyemeyecek olan kimselere, iyiliği yapan kişinin söylediği kalıp sözdür. Kişi yaptığı işin karşılığı olarak sadece dua istemektedir.
- Kul dediğin Allah’ı bilecek, Allah’ı tanıyacak (Ezm.-EiA,)=Kul demek Allah’ın emir ve yasaklarını bilmek demektir. Bu yüzden kulun Allah’ın bilip, tanınması gerektiğini anlatan kalıp sözdür.
- La ilahe İllallah Muhammeden Resulullah (Ezm.-EiA,)=İslam toplumunun her yerinde ezan okunurken söylenen kalıp sözdür.
- Maşalla (Şan.-UMA,)= “Maşallah” demektir.
- Maşallah (Ed.-EİA, Tn.-TYAD, Gm.-GKAYA, Os.-AOİA II,
- Maşallah supanallah (Ezm.-EiA,)= Nazardan korunmak için kullanılan kalıp sözdür. Güzel ve iyi şeyler anılırken ona nazar değmemesi için bu söz kullanılır.
- Meded Allah (Nğ.-OAAAD,)=Allah’tan medet beklenilerek söylenen kalıp sözdür.
- Merhamet eyle (Ks.-AAT,)=Dini inancın etkisiyle kişinin kendisine ya da başkasına merhametli, vicdanlı davranılmasını isteyen kalıp sözdür. Çeşitli ağızlarda “Merhamet et, biraz merhamet” vb. şekilde kullanılan şekilleri de vardır.
- Mevlam Kerimdir (El.-HETİHH, =) Her türlü olumsuzluk sonucunda söylenen kalıp sözdür. Allah’ın her şeye kadir olduğunu ve hiç bir şeyden umut kesmemek gerektiğini anlatmak için söylenir.

- Mevlamın takdiri (Es.-OTA,)=Başımıza gelen iyi ya da kötü tüm durumların Allah'ın takdiri olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Mevlanın aşkına (Ys./Ar.-AİYİUKA,)= Kişinin doğruyu söylemesini veya doğruyu yapmasını, yardımcı olmasını ve benzeri durumları anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
 - Mübarek (Çr.-AAİÇE,)
 - Namaz yok, abdest yok (Tn.-TYAD,)=Dini yönden eksiği bulunan, namazını kılmayan insanları belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
 - Nasip olursa (İç.-SMSBYA, Kah.-KYA,)
 - Ne diyeyim Allah'ın işine (İz.-ADÜM I,)=Karşılaşılan kötü durumlar karşısında, kötü durumun da Allah'tan geldiğine inanılarak söylenen kalıp sözdür.
 - Nerde Allah dersen, amennah orada hazır nazırdır (Ezm.-EiA,)
 - Niyet ettim niyetlendim (Sv.-STİAT,)=Herhangi bir şeye en başta da oruç tutmaya niyetlenirken kullanılan kalıp sözdür.
 - Öldürmeyen Allah öldürmüyor (Ezm.-AASFE,)=Başından bir sürü kaza geçen, ama her kazayı ölmeden atlatan kişilere için söylenen kalıp sözdür.
 - Ölmüşlerimizin ruhuna varsın (Ant.-SOTEKS,)
 - Ölmüşlerinin hayrı için (babanın, amcanın, annenin hayrına).
 - Ölüm Allah'ın emri (Ay.-ADÜM I, Sv.-STİAT, To.-STİAT,)=Ölüm'ün Allah tarafından geldiğini belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
 - Ölüm Allah'ın emri (Kr.-KİA,)
 - Peygamberin kavliynen (Ml.-MİA,)=Genel olarak kız istenirken, kız isteyenler tarafından söylenen kalıp sözdür. Fakat Malatya ağzında bu kalıp söz kızı veren aile tarafından söylenmektedir.
 - Rahmetli (Dy.-DİÇÇYA, Zn.-ZBKİA, Tn.-TYAD, Mğ.-MuA,)=Ölen kişileri anarken kullanılan kalıp sözdür.
 - Rahmetlih (Şan.-UMA,)= Ölen kişileri anarken kullanılan kalıp sözün yöreye has söylenişidir.
 - Rahmetlik (Es.-OTA, Ml.-MİA, Os.-AOİA II, Ezm.-EiA,)= Ölen kişileri anarken kullanılan kalıp sözün yöreye has söylenişidir.
 - Sana güveniyorum Allah'ım (Ed.-EİA,)= Olumlu olumsuz başa gelen tüm durumlarda Allah'ın korumacılığını bekleyen kalıp sözdür. Allah'ın kullarını yalnız bırakmayacağını, hep yanında olacağını bu yüzden Allah'a güvenildiğini belirtir.
 - Sana sığınıyorum Allah'ım (Ed.-EİA,)=Olumlu olumsuz başa gelen tüm durumlarda Allah'ın korumacılığını bekleyen kalıp sözdür.
 - Sen de Allah korkusu yok mu? (Ant.-SOTEKS, Sv.-STİAT)= Herhangi bir kötülük yapana veya yapacak olana soru gibi kullanılan kalıp sözdür.

- Seni yaradan Allah beni yaratmadı mı? (Ml.-GDİAT,)=Herhangi olumsuz durumla karşılaşan, hakkı yenen veya ezilen kişinin diğer kişiye 'ikimizde aynı haklara sahip değil miyiz?' anlamında söylediği kalıp sözdür.
 - Sevap (Ezm.-EiA,)= Dini yönden olumlu olarak görülen ve bu yüzden yapılması istenen güzel iyi şeyler karşısında söylenen kalıp sözdür.
 - Söz bir Allah bir (Ezc.-EYA,)
 - Supanallah (Kah.-KMA)=Herhangi bir durumdan dolayı sinirlenen, kızan kişinin öfkesini yatıştırmak için, ağzından kötü söz çıkmaması için söylediği kalıp sözdür.
 - Şehit (Kü.-AASFE,)=Allah yolunda ölen, teröristler tarafından vatanını, milletini savunurken öldürülen kişiler için kullanılan kalıp sözdür.
 - Takdir-i İlahi (Ant.-SOTEKS,)=Genel olarak ölen kişiler için kullanılan ve her şeyin takdirini Allah'ın verdiğini anlatan kalıp sözdür.
 - Tanrı misafiri (Ezm.-ErA, Os.-AOİA II, Dy.-DiA,)=Misafir Türk toplumu için önemli bir değerdir ve misafiri Allah'ın gönderdiğine inanılır. Bu yüzden misafir için bu kalıp söz kullanılmaktadır.
 - Tevekkül Allah'ın (Kr.-AKD,)=Kişinin kendi üzerine düşeni yaptıktan sonra sonucunu Allah'a bırakarak söylediği kalıp sözdür.
 - Tövbe olsun (D.Tra.-DTYA,)=Günah olduğuna inanılan durumlar sonucunda tövbe etmek için kullanılan kalıp sözdür.
 - Vadesiylen öldü (Mt./İç.-SMSBYA,)=Genel olarak normal yollardan, belli bir yaşlılığa ulaştıktan sonra ölen kişiler için söylenen kalıp sözdür.
 - Verilmiş sadakan varmış (Ant.-SOTEKS,)
 - Vur Allah vur (Ys./Ar.-AİYİUKA,)= Yapılan işin aşırılığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Gereğinden fazla vurulduğunu gösterir.
 - Vurdum bayıra, Allah gayıra (Gm.-GKAYA,)= Kendi haline bırakılan işlerde Allah'tan yardım beklemek için söylenen kalıp sözdür.
 - Ya Allah (Kah.-KYA,)
 - Ya Allah ya Bismillah (Ezm.-ErA,)= Bir işe başlanırken kullanılan kalıp sözdür.
 - Yallah (Os.-AOİA II,)=Genel olarak kızılan birini kovmak için veya birini bir yere hızlıca gitmesi için gönderirken kullanılan kalıp sözdür.
 - Yallah, pismillah (Nğ.-AAT)=Genel olarak bir işe başlanırken, bir yere gidilirken kullanılan kalıp sözdür.
 - Yandım Allah (Mn.-ADÜM I,)=Karşılaşılan kötü durumlar karşısında üzüntüyle söylenen kalıp sözdür.
 - Yaradanı seversen (Ys./Ar.-AİYİUKA,)= Bir istekte bulunurken, bir şey isterken veya yalvarırken kullanılan kalıp sözdür.

- Yeri göğü yaradan Allah (Ml.-MİA,)=Her şeyi Allah'ın yarattığını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Yukarıda Allah var (Mğ.-MuA,)=Her türlü iyi veya kötü her şeyi Allah'ın gördüğünü, bu yüzden yapılan tüm işlerde doğru ve iyi niyetli olunmasını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Genel olarak bir kötülük yapana veya kişiye kötü bir iş yapmasını teklif eden insanlara söylenir.
- Yüzü suyu hürmetine (El.-HETİHH,)=Herhangi bir kişinin işinin değer verilen bir zatın sayesinde olduğuna inanılarak söylenen kalıp sözdür. Bazen bir rica, bir istekte bulunurken de farklı varyantıyla kullanılmaktadır (Örn: Amcamın yüzü suyu hürmetine doğru söyle).

Sonuç

Dini inançları yansıtan kalıp sözleri ele aldığımız bu çalışmamız bize gösterdi ki, toplumumuzda dinin çok ayrı bir yeri var. Dinin dile yansımaları da diyebileceğimiz bu sözler sayesinde karşılıklı sohbetlerin daha zevkli bir hal aldığını söyleyebiliriz. Hiç düşünmeden ansızın ortaya çıkan bu kalıplar, halkımızın zihin yapısında yer almaktadır ve zamanı geldiğinde ortaya çıkarak insanlarımızı söylenecek söz arama derdinden de kurtarmaktadır.

Dini inançlarla alakalı sözlerin hemen hemen hepsinde Allah adı geçmektedir. Burada farklı metin kitaplarını tarayarak ulaştığımız 300 sözün 182 tanesi Allah adıyla başlamaktadır. 4 tanesi 'Cenaballah' şeklinde kurulmuştur. 36 cümlede yine Allah adı geçmektedir. Diğerleri ise nasip, günah, kader, Mevla, takdir-i ilahi, vb. dini içerikli kalıp sözlerdir. Bu da gösteriyor ki Allah'ı tüm işlerimizden sorumlu ediyoruz.

Farklı illerin ağız yapısını ve kültür hayatını yansıtan bu sözleri ele almaktaki yegâne amacımız, toplumumuzun söyleyiş özelliklerini tespit edip kayıt altına almaktır. Çünkü dil değişen ve kendini yenileyen bir vasıttır. İnsanla beraber kültürün de değiştiğini düşünürsek beş on seneye kadar birçok kalıp sözümüzün unutulacağı veya bir şekilde yok olacağı gerçeğini yadsıyamayız.

Toplumun dil yapısıyla dini yapısının ne kadar iç içe olduğunu bu çalışmamız açık şekilde göstermektedir. Türk toplumu için din, hiçbir değerle karşılaştırılmayacak kadar yüksek bir boyuttadır. Tarih öncesinde Uygur dönemiyle başlayan dini hayatın Türk toplumu üzerindeki kırılmaz etkisi, günümüz insanları üzerinde de aynen varlığını devam ettirmektedir. Uygur döneminde farklı dinlerin etkisiyle dile giren birçok dini sözcüğün benzeri, günümüzde İslamiyet'in etkisiyle sözlü olarak dil yapımızda kalıplaşmış biçimdedir. Yediğimiz yemekte, içtiğimiz suda, girdiğimiz sınavda, çıktığımız yolculukta, yaptığımız düğünde, kısacası sayamayacağım her şeyde Allah'ın varlığını sözlü olarak yanı başımızda buluruz. 'Allah izin verirse'

yemeğimizi yeriz, aç kalırsak 'Allah büyük' der bekleriz, 'Allah'ın emriyle' kız ister 'peygamberin kavliyle' evleniriz, 'Allah için' çocuk sahibi olur çocuklarımıza anneye babaya el kalkmaz 'Allah taş eder' deriz. Yaptığımız her işte Allah'ın rızasını alır, yardımını bekleriz. Türk toplumu için din; anne, baba, aile, kardeş, can, canan, sevgili dost vb. sayamayacağım birçok değerden önce gelmektedir. Bu yüzden dinin günlük konuşma diline etkilerinin bu kadar çok olması son derece normaldir.

Dini inançları yansıtan kalıp sözlerin yapısal özellikleri üzerinde duracak olursak bu sözlerin içinde en fazla yeri, geniş zaman çekiminde kurulan yapılar almaktadır. Geniş zaman çekimindeki yapılardan sonra ise en fazla yeri geçmiş zaman çekimleri almaktadır. Gelecek zaman şeklinde kurulan yapılar ve emir kipi şeklinde oluşturulan yapılar da mevcuttur. Dini inançları yansıtan kalıp sözler, genel olarak cümle yapısında kurulmuştur. Fakat cümle içi unsur görevinde kullanılan yapıları da mevcuttur. Dilek şart kipi, dini inançlarla alakalı sözlerin çoğunluğunda vardır. İkileme şeklinde oluşturulan birkaç tane şekil bulunmaktadır. Bunların yanında soru şeklinde meydana gelmiş türler de geniş yer tutar. Yapıların yüklemeleri genel olarak I. ve II. tekil ve I. çoğul şahıs şeklindedir. 'Ne' sözcüğü cümle içi unsur olarak, yapılar içinde geniş yer tutar. Bulunma hâli olan 'da/de' yi bünyesine alan kurulumlar da bulunmaktadır. Bu saydığımız unsurlar dini inançları yansıtan kalıp sözlerin, genel yapısal özelliğidir diyebiliriz. Çünkü biz bu çalışmamızda genel olarak dini inançlarla alakalı tüm sözleri ele aldık. Ve bu sözlerden ulaştığımız genel tanıları vermeye çalıştık. Sadece bu tanıları bilmek bir sözün dini inançlarla alakalı olduğu anlamına gelmez. Fakat dinle alakalı bir tane bile sözcüğü içine alarak kurulan yapıların, bu saydığımız özellikleri de göstermesi hâlinde, bu yapılara gönül rahatlığıyla 'Dini İnançları Yansıtan Kalıp Sözler' diyebiliriz.

Anadolu ağızları diye tabir ettiğimiz Türkiye Türkçesi'yle alakalı birçok kültür mirasımızın biran önce ele alınması yerinde olacaktır. Çünkü değişen ve gelişen bir toplumda, dil de gelişip, değişecektir. Dil her daim kendini yenileyen bir araçtır. Hele ki televizyon, bilgisayar gibi araçların yaygınlaştığı, seyahatlerin kolaylaştığı, okuma yazma oranının arttığı, eğitimin bu denli geliştiği bir toplumda, ağızlarla ilgili söyleyişlerin yerinde durması beklenemez. Anadolu ağızları üzerine yapılacak çalışmaların biran önce yapılmasını umut ediyoruz.

METİN TARIMASI YAPILAN ESERLERİN KISALTMASI

AAİBHK: Hayret M. Türkmen, *Allah Adı İle Başlayan Halk Konuşmaları*, "Türk Folklor Araştırmaları", Sayı: 182, Eylül 1964.

AAİÇE: Ahmet Buran, *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*, TDK Yayınları, Ankara 1996.

- AASFE:** Ahad Üstüner, *Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, TDK Yayınları, Ankara 2000.
- AAT :** Ahmet Caferoğlu, *Anadolu Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, İstanbul 1943.
- ADÜM-1:** Ahmet Caferoğlu, *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme-1*, İstanbul 1941.
- ADÜM-I:** Ahmet Caferoğlu, *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme-I*, İstanbul 1940.
- AFA:** Tefvik Hacıhamdioğlu, *Alanya Folkloru Araştırmaları*, Yıl: 1985, Sayı: 3, Bayrak Yayıncılık, İstanbul.
- AİAD :** Ahmet Caferoğlu, *Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler*, İstanbul 1951.
- AİYİUKA:** Zikri Turan, *Artvin İli Yusufeli İlçesi Uşhum Köyü Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 2006.
- AKD:** Selahattin Olcay - A.B. Ercilasun - E. Aslan, *Arpaçay Köylerinden Derlemeler*, TDK Yayınları, Ankara 1976.
- AMA:** Erdoğan Boz, *Afyon Merkez Ağzı*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon 2002.
- AnYA:** Mehmet Dursun Erdem – Ramazan Bölük, *Antalya ve Yöresi Ağızları*, Turkish Studies Yayınları, Ankara 2011.
- AOİA II:** Faruk Yıldırım, *Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 2006, 523 s.
- AvYA:** Mehmet Dursun Erdem - Ebru Slahşör, *Amasya ve Yöresi Ağızları I, II, III*, Turkish Studies Yayınları, Ankara 2011.
- AyA:** Mehmet Aydın, *Aybastı Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 2002.
- AYA:** Sadi H. Nakiboğlu, *Adıyaman ve Yöresi Ağızları*, Niğde Üniversitesi Yayınları, Niğde 2001.
- BYA:** Zeynep Korkmaz, *Bartın ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 1994.
- ÇoK:** Ertuğrul Taylan, *Çokaklı Köyü*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995.
- DGAAÜD:** Tuncer Gülensoy, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Ağızları Üzerine Düşünceler*, Boğaziçi Yayınları, Ankara 1993.
- DGAÜA:** Ahmet Buran, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Üzerine Araştırmalar II*, Boğaziçi Yayınları Ankara 1992.
- DiA:** Münir Erten, *Diyarbakır Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 1994.

- DİAT:** Ahmet Caferoğlu, *Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, İstanbul 1941.
- DİÇÇYA:** Sadettin Özçelik-Erdoğan Boz, *Diyarbakır İli Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 2001.
- DTYA:** Selahattin Olcay, *Doğu Trakya Yerli Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 1995.
- EdİA:** Emin Kalay, *Edirne İli Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 1998.
- EİMİYA:** Canan İleri, *Eskişehir İli Mihalicçık İlçesi ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 2008, 897 s.
- ErA:** Selahattin Olcay, *Erzurum Ağzı*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1966.
- ErİA-I:** Efrasiyap Gemalmaz, *Erzurum İli Ağızları-I*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- ErİA-II:** Efrasiyap Gemalmaz, *Erzurum İli Ağızları-II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- ErİA-III:** Efrasiyap Gemalmaz, *Erzurum İli Ağızları-III*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- EYA:** Mukim Sağır, *Erzincan ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 1988. 2. Baskı 1995 /Ankara.
- EYAD:** Tuncer Gülensoy-A. Buran, *Elazığ Yöresi Ağızlarından Derlemeler*, TDK Yayınları, Ankara 1994.
- GaA-I:** Ö. Asım Aksoy, *Gaziantep Ağzı-I*, TDK Yayınları, İstanbul 1945.
- GaA-II:** Ö. Asım Aksoy, *Gaziantep Ağzı-II*, TDK Yayınları, İstanbul 1945.
- GBAA:** Zeynep Korkmaz, *Güney Batı Anadolu Ağızları*, DTCF Yayınları, Ankara 1956.
- GDIAT:** Ahmet Caferoğlu, *Güney Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, Ankara 1946.
- GIYA:** Necati Demir-Özkan Aydoğdu, *Giresun İli ve Yöresi Ağızları*, Giresun Valiliği Yayınları, Ankara 2009.
- GKAYA:** Sabri Özcan San, *Gümüşhane Kültür Araştırmaları ve Yöre Ağızları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.
- HETİHH:** Rifat Araz, *Harput'ta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1995.
- KaYA:** Mehmet Dursun Erdem – Güner Dağdelen, *Karabük ve Yöresi Ağızları*, Karabük Valiliği Yayınları, Karabük 2012

- KBAYA:** Ahmet Buran, *Keban, Baskil ve Ağm Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- KDİAT:** Ahmet Caferoğlu, *Kuzey-Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, İstanbul 1946.
- KıYA:** Ahmet Günşen, *Kırşehir ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 2000.
- KİA:** A. B. Ercilasun, *Kars İli Ağızları*, Ankara 1983.
- KMA:** Mine Kılıç, *Kahramanmaraş Merkez Ağzı*, UKDE Kitaplığı, Kahramanmaraş 2008.
- KüYA:** Tuncer Gülensoy, *Kütahya ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 1988.
- KYA:** Mehmet Dursun Erdem – Esra Kirik, *Kahramanmaraş ve Yöresi Ağızları*, Kahramanmaraş İl Özel İdaresi Yayınları, Kahramanmaraş 2011.
- MF:** Halil Atılgan, *Murtçu Folkloru*, Karaisalı Kaymakamlığı Yayınları, Ankara 2002.
- MİA:** Cemil Gülseren, *Malatya İli Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 2000.
- MMA:** Hacı Ali Östuran, *Maraş Merkez Ağzı*, UKDE Kitaplığı, Kahramanmaraş 2009.
- MuA:** Ali Akar, *Muğla Ağızları*, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla 2006.
- NYA:** Zeynep Korkmaz, *Nevşehir ve Yöresi Ağızları*, DTCF Yayınları, Ankara 1977.
- OAAD:** Ahmet Caferoğlu, *Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler*, İstanbul Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1948.
- OİYA:** Necati Demir, *Ordu İli ve Yöresi Ağızları*, Ankara 1998.
- OTA:** Fatma Özkan, *Osmaniye Tatar Ağzı /ESKİŞEHİR /*, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- RİA:** Turgut Günay, *Rize İli Ağızları*, MFAD Yayınları, Ankara 1978.
- SMSBYA:** Erol Öztürk, *Silifke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşiş Yörükleri Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 2009, 453 s.
- STİAT:** Ahmet Caferoğlu, *Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, İstanbul 1944.
- TİYA:** Necati Demir, *Tokat İli ve Yöresi Ağızları*, Niksar Belediyesi Yayınları, 2005.
- TYA:** Necati Demir, *Trabzon ve Yöresi Ağızları*, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara 2006.
- TYAD:** Tuncer Gülensoy-A. Buran, *Tunceli Yöresi Ağızlarından Derlemeler*, Ankara 1992, Boğaziçi İlmî Araştırmalar Serisi: 14, 188 sayfa.
- UİA:** Gürer Gülsevin, *Uşak İli Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 2002.
- UMA:** Saadettin Özçelik, *Urfa Merkez Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 1997.

UrA: K. Edip Kürkçüoğlu, *Urfa Ağzı*, İstanbul 1945.

ZBKİA: M. Emin Eren, *Zonguldak, Bartın, Karabük İlleri Ağzları*, TDK Yayınları, Ankara 1997.

YER ADLARININ KISALTMASI

Ada.	:Adana	D.Tra.	:Doğu Trakya
Adı.	:Adıyaman	Dy.	:Diyarbakır
Af.	:Afyon	Dz.	:Denizli
Afş.	:Afşar Uyuđu	Ed.	:Edirne
Ala.	:Alanya	El.	:Elazığ
Ank.	:Ankara	Es.	:Eskişehir
Ant.	:Antalya	Ezc.	:Erzincan
Ar.	:Artvin	Ezm.	:Erzurum
Ard.	:Ardahan	Gaz.	:Gaziantep
Ay.	:Aydın	Gm.	:Gümüşhane
Ayb.	:Aybastı/ Ordu	Gr.	:Giresun
Ayr.	:Aynım Uruđu	Iđd.	:Iđdır
Ba.	:Balıkesir	Isp.	:Isparta
Bil.	:Bilecik	İç.	:İçel
Bn.	:Bingöl	İst.	:İstanbul
Bo.	:Bolu	İz.	:İzmir
Brd.	:Burdur	Kah.	:K.Maraş
Brt.	:Bartın	Kar.	:Karakoyunlu
Bt.	:Bitlis	Uruđu / Iđdır	
Byt.	:Bayat Uruđu	Kır.	:Kırıkkale
Çkr.	:Çankırı	Kil.	:Kilis
Çok.	:Çokaklı /Uşak	Kn.	:Konya
Çr.	:Çorum	Kr.	:Kars

Kri./Ada.	:Karaisalı/ Adana	Uş.	:Uşak
Krm.	:Karaman	Vk.	:Vakfikebir /Trabzon
Krş.	:Kırşehir	Vn.	:Van
Ks.	:Kastamonu	Ys./Ar.	:Yusufeli/ Artvin
Kü.	:Kütahya	Zn.	:Zonguldak
Ky.	:Kayseri		
Md.	:Mardin		
Mğ.	:Muğla		
MI.	:Malatya		
Mn.	:Manisa		
Mş	:Muş		
Mur.	:Murtçu/Adana		
Mut./İç.	:Mut / İçel		
Nğ.	:Niğde		
Nş.	:Nevşehir		
Or.	:Ordu		
Os.	:Osmaniye		
Rz.	:Rize		
Sf./İç .	:Silifke / İçel		
Sm.	:Samsun,		
Sv.	:Sivas		
Şan.	:Şanlıurfa		
Ter.	:Terekeme		
Tn.	:Tunceli		
To.	:Tokat		
Tr.	:Trabzon		
Trk.	:Türkiye		

KAYNAKÇA

- AKAR, Ali, **Muğla Ağzları**, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla 2006.
- AKSAN, Doğan, **Türkçenin Gücü**, Genişletilmiş 6. Basım, Bilgi Yayınları, Ankara 1999.
- AKSAN, Doğan, **Türkçenin Sözcük Varlığı**, Engin Yayınevi, Ankara 1996.
- AKSOY, Ömer Asım, **Gaziantep Ağzı-I**, TDK Yayınları, İstanbul 1945.
- AKSOY, Ömer Asım, **Gaziantep Ağzı-II**, TDK Yayınları, İstanbul 1945.
- AKSOY, Ömer Asım, **Gaziantep Ağzı-III**, TDK Yayınları, İstanbul 1946.
- ARAZ, Rifat, **Harput'ta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1995.
- ATILGAN, Halil, **Murtçu Folkloru**, Karaisalı Kaymakamlığı Yayınları, Ankara 2002.
- AYDIN, Mehmet, **Aybastı Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 2002.
- BOZ, Erdoğan, **Afyon Merkez Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon 2002.
- BURAN, Ahmet, **Anadolu Ağzlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri**, TDK Yayınları, Ankara 1996.
- BURAN, Ahmet, **Doğu ve Güneydoğu Anadolu Üzerine Araştırmalar II**, Boğaziçi Yayınları, Ankara 1992.
- BURAN, Ahmet, **Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağzları**, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Anadolu Ağzlarından Toplamalar**, TDK Yayınları, İstanbul 1943.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme-1**, İstanbul 1941.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Anadolu İlleri Ağzlarından Derlemeler**, İstanbul 1951.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme-I**, İstanbul 1940.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Doğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar**, TDK Yayınları, İstanbul 1941.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Güney Doğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar**, TDK Yayınları, Ankara 1946.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Kuzey-Doğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar**, TDK Yayınları, İstanbul 1946.

- CAFEROĞLU, Ahmet, **Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler**, İstanbul Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1948.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar**, TDK Yayınları, İstanbul 1944.
- DEMİR, Necati ve AYDOĞDU, Özkan, **Giresun İli ve Yöresi Ağızları**, Giresun Valiliği Yayınları, Ankara 2009.
- DEMİR, Necati, **Ordu İli ve Yöresi Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 2001.
- DEMİR, Necati, **Tokat İli ve Yöresi Ağızları**, Niksar Belediyesi Yayınları, 2005.
- DEMİR, Necati, **Trabzon ve Yöresi Ağızları**, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara 2006.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican, **Kars İli Ağızları**, Ankara 1983.
- ERDEM, Mehmet Dursun ve BÖLÜK, Ramazan, **Antalya ve Yöresi Ağızları**, Turkish Studies Yayınları, Ankara 2011.
- ERDEM, Mehmet Dursun ve DAĞDELEN, Güner, **Karabük ve Yöresi Ağızları**, Karabük Valiliği Yayınları, Karabük 2012.
- ERDEM, Mehmet Dursun ve KİRİK, Esra **Kahramanmaraş ve Yöresi Ağızları**, Kahramanmaraş İl Özel İdaresi Yayınları, Kahramanmaraş 2011.
- ERDEM, Mehmet Dursun ve SİLAHŞÖR, Ebru, **Amasya ve Yöresi Ağızları I, II, III**, Turkish Studies Yayınları, Ankara 2011.
- EREN, M. Emin, **Zonguldak, Bartın, Karabük İlleri Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- ERTEN, Münir, **Diyarbakır Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 1994.
- GEMALMAZ, Efrasiyap, **Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler**, Türk Kültürü Araştırmaları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1989.
- GEMALMAZ, Efrasiyap, **Erzurum İli Ağızları-I**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- GEMALMAZ, Efrasiyap, **Erzurum İli Ağızları-II**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- GEMALMAZ, Efrasiyap, **Erzurum İli Ağızları-III**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- GÖKDAYI, Hürriyet, "Türkçede Kalıp Sözler", **Bilig Dergisi**, S. 44, Kış 2008, ss. 89-110.
- GÜLENSOY, Tuncer ve BURAN, Ahmet **Elazığ Yöresi Ağızlarından Derlemeler**, TDK Yayınları, Ankara 1994.

- GÜLENSOY, Tuncer ve BURAN, Ahmet, **Tunceli Yöresi Ağızlarından Derlemeler**, Boğaziçi İlmî Araştırmalar Serisi: 14, Ankara 1992,
- GÜLENSOY, Tuncer, **Doğu ve Güneydoğu Anadolu Ağızları Üzerine Düşünceler**, Boğaziçi Yayınları, Ankara 1993.
- GÜLENSOY, Tuncer, **Kütahya ve Yöresi Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 1988.
- GÜLSEREN, Cemil, **Malatya İli Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 2000.
- GÜLSEVİN, Gürer, **Uşak İli Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 2002.
- GÜNAY, Turgut, **Rize İli Ağızları**, MFAD Yayınları, Ankara 1978.
- GÜNŞEN, Ahmet, **Kırşehir ve Yöresi Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 2000.
- HACIHAMİDOĞLU, Tefik, **Alanya Folkloru Araştırmaları**, Sayı: 3, Bayrak Yayıncılık, İstanbul 1985.
- İLERİ, Canan, **Eskişehir İli Mihaliççik İlçesi ve Yöresi Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 2008.
- KALAY, Emin, **Edirne İli Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 1998.
- KILIÇ, Mine, **Kahramanmaraş Merkez Ağzı**, UKDE Kitaplığı, Kahramanmaraş 2008.
- KORKMAZ, Zeynep, **Nevşehir ve Yöresi Ağızları**, DTCF Yayınları, Ankara 1977.
- KORKMAZ, Zeynep, **Bartın ve Yöresi Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 1994.
- KORKMAZ, Zeynep, "Anadolu Ağızları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar", **TDAY Belleten Dergisi**, s. 143.
- KORKMAZ, Zeynep, **Güney Batı Anadolu Ağızları**, DTCF Yayınları, Ankara 1956.
- KÜRKÇÜOĞLU, K. Edip, **Urfa Ağzı**, İstanbul 1945.
- NAKİBOĞLU, Sadi H., **Adıyaman ve Yöresi Ağızları**, Niğde Üniversitesi Yayınları, Niğde 2001.
- NASRATTINOĞLU, İ. Ü-M. Ü. Nasrattinoğlu, **Afyonkarahisar Ağzı**, Ankara 1986.
- OLCAY, Selahattin ve ERCİLASUN, Ahmet Bican ve ASLAN, E., **Arpaçay Köylerinden Derlemeler**, TDK Yayınları, Ankara 1976.
- OLCAY, Selahattin, **Doğu Trakya Yerli Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 1995.
- OLCAY, Selahattin, **Erzurum Ağzı**, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1966.
- ÖSTURAN, Hacı Ali, **Maraş Merkez Ağzı**, UKDE Kitaplığı, Kahramanmaraş 2009.
- ÖZÇELİK, Saadettin, **Urfa Merkez Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- ÖZÇELİK, Sadettin ve BOZ, Erdoğan **Diyarbakır İli Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 2001.

- ÖZKAN, Fatma, **Osmaniye Tatar Ağızı /ESKİŞEHİR /**, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- ÖZTÜRK, Erol, **Silifke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşiş Yörükleri Ağızı**, TDK Yayınları, Ankara 2009.
- SAĞIR, Mukim, **Erzincan ve Yöresi Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 1988. 2. Baskı, Ankara 1995.
- SAN, Sabri Özcan, **Gümüşhane Kültür Araştırmaları ve Yöre Ağızları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.
- TAYLAN, Ertuğrul, **Çokaklı Köyü**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995.
- TURAN, Zikri, **Artvin İli Yusufeli İlçesi Uşhum Köyü Ağızı**, TDK Yayınları, Ankara 2006.
- TÜRKMEN, Hayret.M., "Allah Adı İle Başlayan Halk Konuşmaları", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 182, s. 3523.
- ÜSTÜNER, Ahad, **Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri**, TDK Yayınları, Ankara 2000.
- YILDIRIM, Faruk, **Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 2006
- ZÜLFİKAR, Hamza, "Dünden Bugüne Türkçe", **Türk Dili Dergisi**, Ağustos 2007, S. 668, ss. 349-350.